

Viskastrandsgymnasiet
501 80 Borås

2010-11-05
1 (6)
Dnr: 40-2010:30

Borås kommun
501 80 Borås

Kvalitetsgranskning av Viskastrandsgymnasiet Borås kommun

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har granskat om undervisningen i samhällskunskap på tre av skolans yrkesförberedande program är ändamålsenlig och ger eleverna möjlighet att nå målen.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i Samhällskunskap A på bygg- och fordonsprogrammen samt industriprogrammet utgår från ämnets mål att sträva mot. Undervisningen anpassas efter varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande. Vidare arbetar skolan för att säkerställa en likvärdig bedömning av elevernas förmågor och kunskaper. Skolan behöver dock genomföra insatser inom följande områden för att ge eleverna ökade möjligheter att nå målen.

Områden som måste åtgärdas:

- Rektorn måste säkerställa att åtgärdsprogram i samhällskunskap utarbetas om en elev behöver särskilt stöd (8 kap. 1a § gymnasieförordningen).

Områden som bör förbättras:

- Rektorn behöver genomföra insatser så att undervisningen i högre utsträckning utgår från de olika programmens program mål.

En uppföljning av detta beslut kommer att ske genom att Borås kommun inom tre månader efter beslutsdatum, dvs. senast den 5 februari 2010, inkommer till Skolinspektionen, avdelningen i Göteborg, med en redovisning av de åtgärder som vidtagits.

Skolinspektionens granskning av undervisningen i samhällskunskap vid Viskastrandsgymnasiet i Borås kommun

Bakgrund

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen i samhällskunskap på yrkesförberedande program under perioden 1 april 2010 till 29 oktober 2010. Skolinspektionen ska granska ett antal gymnasieskolors yrkesförberedande program avseende undervisningen i kärnämnet samhällskunskap. Detta är angeläget eftersom elever på yrkesförberedande program generellt sett har lägre måluppfyllelse än elever på studieförberedande program i ämnet. Granskningen kommer att inriktas på skolors förmåga att anpassa undervisningen så att alla elever får förutsättningar att nå maximala resultat och minst godkänt. Syftet är att måluppfyllelsen i samhällskunskap på yrkesförberedande program ska öka.

Kvalitetsgranskningens huvudfrågeställning är **om undervisningen i samhällskunskap på yrkesförberedande program är ändamålsenlig och ger eleverna möjlighet att nå målen**. Med ändamålsenlig undervisning avses här en undervisning som utgår från målen att sträva mot för ämnet samhällskunskap och programmålen. För att vara ändamålsenlig måste undervisningen anpassas efter varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande. En ändamålsenlig undervisning ställer även krav på skolornas arbete för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betygsättning. Därför kommer kvalitetsgranskningen även att beröra detta område. I bilaga till detta beslut återfinns en lista över samtliga bedömningspunkter som omfattas av granskningen. Övergripande information om och projektplan för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

I granskningen ingår 40 gymnasieskolor. Varje skola får efter granskningen ett beslut. Dessutom kommer Skolinspektionen redovisa övergripande iakttagelser och slutsatser i en kvalitetsgranskningsrapport i slutet av året. Denna övergripande rapport kommer att publiceras på Skolinspektionens webbplats samt skickas till samtliga skolor som ingått i granskningen.

Viskastrandsgymnasiet i Borås kommun ingår i granskningen och resultatet redovisas i detta beslut. Skolan besöktes den 7-8 oktober 2010. I skolan granskades byggprogrammet, fordonsprogrammet samt industriprogrammet. Beslutsunderlaget utgörs av dokument från skolan samt av den information som samlats in genom intervjuer med elever, lärare och rektorn samt genom observationer av lektioner i Samhällskunskap A på aktuella program. Ansvariga för kvalitetsgranskningen vid Viskastrandsgymnasiet är utredaren Daniel Talje och undervisningsrådet Erik Bergeå.

Beskrivning av skolan

Viskastrandsgymnasiet har cirka 1000 elever fördelade på de nationella programmen byggprogrammet, elprogrammet, fordonsprogrammet, industriprogrammet, mediaprogrammet samt det specialutformade IT-programmet. För elever mottagna i gymnasiesärskolan finns det nationella fordonsprogrammet samt det specialutformade programmet hant-

verk/byggprogrammet. Vidare erbjuder skolan programinriktade individuella program. Skolans verksamhet leds av tre programrektorer samt en samordnande gymnasiechef. Eleverna på bygg-, fordons- och industriprogrammet läser Samhällskunskap A i årskurs 2 och 3.

Motivering till beslutet

Utgår undervisningen från ämnets mål att sträva mot

I Skolverkets föreskrifter om kursplaner och betygskriterier för kurser i ämnet samhällskunskap i gymnasieskolan finns mål att sträva mot för ämnet. I ämnet samhällskunskap ska skolan i sin undervisning bland annat sträva efter att eleven omfattar och praktiserar demokratins värdegrund och förstår hur olika perspektiv och ideologier ger olika sätt att uppfatta samhället. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla sin förmåga att formulera frågor, argumentera och uttrycka ståndpunkter samt att aktivt delta i samhällslivet och påverka samhällsutvecklingen. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att använda olika metoder vid arbetet med samhällsfrågor och att övas i ett alltmer vetenskapligt förhållningssätt.

Av Skolverkets programhäften för de granskade programmen framgår att mål att sträva mot är utformade så att de ska visa vilka kunskaper som skolan ska sträva efter att alla elever utvecklar. Dessa mål sätter inte någon gräns för elevernas utveckling. Målen att sträva mot ska vara utgångspunkt för lärarnas planering tillsammans med eleverna.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

I granskningen har framkommit att undervisningen i Samhällskunskap A inriktas mot ämnets mål att sträva mot.

De intervjuade lärarna uppger att de har ämnets mål att sträva mot i åtanke när de planerar undervisningen. I undervisningen har eleverna fått träning i att se hur olika perspektiv och ideologier ger olika sätt att uppfatta samhället. Det har bland annat skett genom övningar där eleverna ska ta ställning i en viss fråga och argumentera utifrån sitt ställningstagande. Dessutom har eleverna tränats i ett alltmer vetenskapligt förhållningssätt till samhällsfrågor då bland annat källkritik varit föremål för återkommande diskussioner.

Under lektionsbesöken bekräftas bilden av att undervisningen utgår från ämnets mål att sträva mot. Undervisningen ger bland annat eleverna insikter om olika demokratimodeller och det förekommer lärarledda diskussioner där elevernas förmåga att argumentera för sin ståndpunkt stimuleras. Eleverna får även övning i att kritiskt granska samhällsförhållanden och reflektera kring begreppen hållbar utveckling och fattigdom.

Utgår undervisningen från programmålen

Av förordningen om särskilda program mål för gymnasieskolans nationella program anges de särskilda program mål som gäller utöver de gemensamma kunskaps mål som anges i läroplanen.

Enligt Skolverkets programhäften för de granskade programmen signalerar program målet att det finns en särskild tanke med programmet och att denna grundläggande tanke ska märkas i programmets samtliga kurser. Eleverna ska uppfatta sin utbildning som en helhet. För att programmet ska fungera som en helhet behöver lärarna samarbeta över ämnesgränserna. Kärnämnen och karaktärsämnen ska sträva åt samma håll. Det gäller att tänka programinriktat snarare än ämnesinriktat, för att få undervisningen att kännas mer meningsfull för eleven. Det är viktigt att kärnämnesläraren varierar sina kurser med målet för varje enskilt program för ögonen. Viktigt är att skolan ger de organisatoriska förutsättningarna för olika slag av samverkan mellan kärnämnes- och karaktärsämneslärare.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Granskningen visar att undervisningen i högre utsträckning bör utgå från program målen samt att rektorn behöver ta ett större ansvar för att det kommer till stånd samverkan mellan lärare i olika kurser inom programmet.

Samhällskunskapslärarna ingår i programarbetslag med karaktärsämneslärarna för respektive program. Programarbetslaget träffas en gång per månad. Således finns det organisatoriska förutsättningar för karaktärs- och kärnämneslärarna att samverka kring hur undervisningen ska inriktas mot program målen. Men samhällskunskapslärarna uppger att program målen inte diskuteras vid dessa sammankomster. Lärare och rektorer medger att diskussionerna istället fokuserar på specifika frågor inom karaktärsämnen snarare än möjligheter till samverkan mellan karaktärs- och kärnämnen. Utöver bristen på formella diskussioner mellan kärn- och karaktärsämneslärarna konstaterar Skolinspektionen att det även finns risk för att eventuella möjligheter till spontana diskussioner kring program målen mellan dessa lärarkategorier försvåras av att skolans valt att separera kärn- och karaktärsämneslärarnas arbetsrum.

I intervjuer med eleverna bekräftas bilden av att undervisningen i samhällskunskap inte inriktas mot elevernas valda studieinriktning. En av elevgrupperna uppger att det i samhällskunskapsundervisningen tagits upp exempel med kopplingar till deras karaktärsämnen. Eleverna på de två andra programmen säger emellertid att de inte har någon erfarenhet av det förekommit på deras samhällskunskapslektioner.

Utgår undervisningen från varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Varje elev ska få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas

efter sina förutsättningar. Skolan ska stärka elevernas tro på sig själva och ge dem framtidstro. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt delta i samhällslivet. Elevernas möjligheter att utöva inflytande på undervisningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har. Lärarna måste därför fortlöpande informera varje elev om hennes eller hans utvecklingsbehov och framgångar i studierna.

Av Skolverkets författningskommentarer för likvärdig bedömning och betygssättning framkommer att grunderna för betygssättningen ska redovisas för eleverna och vara förenliga med målen i kursplanen och betygskriterierna för kursen. Betygssystemet förutsätter att läraren grundar sin bedömning på varierade bedömningsformer, både muntliga och skriftliga bevis på kunskap och vid flera bedömningstillfällen.

Gymnasieförordningen anger att rektorn ansvarar för att genomföra en utredning om det finns signaler om att en elev kan vara i behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av stödåtgärder för att kunna nå målen ska ett sådant stöd ges. Rektorn ska då se till att det upprättas åtgärdsprogram.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Granskningen visar att undervisningen i Samhällskunskap A utgår från varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande.

Arbetsformerna är varierade och exempelvis förekommer lärarledda diskussioner, värderingsövningar och så kallad storyline-metodik. Vidare har lärarna kompetensutvecklats i "lärstilsanalyser" för att förbättra sin förmåga att anpassa undervisningen utifrån varje elevs förutsättningar och behov.

Lärarna gör en gemensam planering av kursen och bestämmer kursens centrala innehåll. I valet av arbetsmetoder och redovisningsformer har emellertid eleverna möjlighet till inflytande. Vid kursstart presenterar lärarna de nationella kursmålen och betygskriterier för eleverna. Eleverna bekräftar att lärarna i varierande utsträckning försöker medvetandegöra dem om innebörden av målen och betygskriterierna. I intervjuer med eleverna framkommer också att det finns möjlighet att visa sina kunskaper och färdigheter genom olika redovisningsformer. Vid kursens slut får eleverna möjlighet att utvärdera undervisningen.

Lärarna uppger att deras ambition främst är att få alla elever att nå ett godkänt betyg, men försöker även stimulera elever att nå så långt som möjligt utifrån individuella förutsättningar. Eleverna upplever att de får det stöd de behöver av läraren och att deras lärare är bra på att uppmuntra dem till att nå så långt som möjligt.

Skolan uppger att de ger särskilt stöd till de elever som riskerar att inte nå målen i Samhällskunskap A. Vid granskningen framkommer emellertid att det finns elever som

fått betyget Icke godkänt, IG, på kursen Samhällskunskap A för vilka skolan inte har utarbetat åtgärdsprogram. Rektorn måste därför vidta åtgärder så att åtgärdsprogram utarbetas för varje elev som riskerar att inte nå målen.

Arbetar skolan för att säkerställa en likvärdig bedömning av elevernas förmågor och kunskaper

I Skolverkets allmänna råd om det lokala arbetet med tillämpningen av nationella mål och betygskriterier framhålls vikten av att det förs diskussioner om de lokala tolkningarna av kursplaner och betygskriterier mellan lärare i olika program, årskurser och skolor, både för att inspirera och lära av varandra och för att skapa likvärdiga förutsättningar för undervisningen och bedömningen av elever i skolan och i olika skolor. Rektor ansvarar för att sådana diskussioner kommer till stånd.

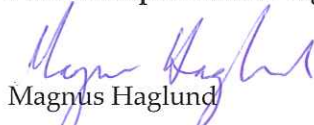
Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Granskningen visar att lärare och rektor vid Viskastrandsgymnasiet arbetar för att säkerställa en likvärdig bedömning av elevernas förmågor och kunskaper.

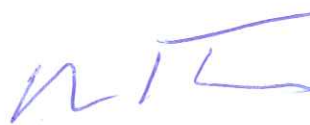
Lärarna på skolan har fått kompetensutveckling inom området bedömning och betygsättning. Detta för att kunna göra bättre bedömningar av elevernas kunskaper och färdigheter utifrån de nationella målen och betygskriterierna. Ämneslaget för samhällskunskap träffas en gång i månaden. Vid dessa sammankomster diskuterar lärarna bland annat frågor som rör betyg och bedömning samt gör en gemensam planering av vilket kursinnehåll som ska prioriteras utifrån kursplanens mål.

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråden Christina Aro Östgren och Eleonor Duvander deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Magnus Haglund
Enhetschef

Daniel Talje

Utredare

Bilaga: Bedömningspunkter

Kvalitetsgranskning samhällskunskap i gymnasieskolan

Frågeområden och bedömningspunkter

1. Utgår undervisningen från ämnets mål att sträva mot

- 1.1. Lärarna använder målen att sträva mot som underlag vid planeringen av undervisningen
- 1.2. Undervisningen ger möjlighet för eleven att omfatta och praktisera demokratiens värdegrund och att förstå hur olika perspektiv och ideologier ger olika sätt att uppfatta samhället
- 1.3. Undervisningen ger möjlighet för eleven att utveckla sin förmåga att formulera frågor, argumentera och uttrycka ståndpunkter samt utveckla den egna förmågan att aktivt delta i samhällslivet och påverka samhällsutvecklingen
- 1.4. Undervisningen ger möjlighet för eleven att utveckla sin förmåga att använda olika metoder vid arbetet med samhällsfrågor och att övas i ett alltmer vetenskapligt förhållningssätt

2. Utgår undervisningen från programmålen

- 2.1. Lärarna använder programmålen som underlag vid planeringen av undervisningen
- 2.2. Lärarna i samhällskunskap samverkar med karaktärsämneslärare i utformningen av kursen
- 2.3. Rektorn tar ansvar för att det kommer till stånd samverkan mellan lärare i olika kurser så att eleverna får ett sammanhang i sina studier
- 2.4. Undervisningen ger eleven förmåga att diskutera och ta ställning till etiska frågor och förhållningssätt som rör yrkesutövningen
- 2.5. Undervisningen ger eleven kunskaper om faktorer som påverkar hälsa och säkerhet och har kännedom om hur arbetsmiljöfrågor hanteras inom berörda verksamheter samt kan verka för en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö
- 2.6. Undervisningen ger eleven kännedom om de bestämmelser och internationella överenskommelser som gäller för området
- 2.7. Undervisningen knyter an till elevens studieinriktning

Bedömningspunkter

2010-11-05

Dnr 40-2010:30

2 (2)

3. **Utgår undervisningen från varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande**
 - 3.1. Lärarna har insikt om elevernas skilda kunskapsnivåer och sätt att lära och utgår från detta i planeringen av undervisningen
 - 3.2. Lärarna organiserar arbetet så att eleverna utvecklas efter sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga
 - 3.3. Lärarna stimulerar, handleder och stödjer eleverna och ger särskilt stöd till elever med svårigheter
 - 3.4. Rektorn ser till att de elever som befaras inte kommer att nå kunskapsmålen får stödundervisning
 - 3.5. Rektorn ser till att åtgärdsprogram utarbetas om eleven behöver särskilt stöd
 - 3.6. Lärarna ger eleverna förutsättningar att utöva inflytande genom att kontinuerligt konkretisera och förklara program mål, kursmål och betygskriterier för eleverna
 - 3.7. Lärarna redovisar för eleverna på vilka grunder betygssättningen sker
 - 3.8. Lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper
 - 3.9. Lärarna planerar och utvärderar undervisningen tillsammans med eleverna
 - 3.10. Lärarna låter eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer

4. **Arbetar skolan för att säkerställa en likvärdig bedömning av elevernas förmågor och kunskaper**
 - 4.1. Lärarna som undervisar i samhällskunskap A gör en gemensam tolkning av kursplanens mål och betygskriterier
 - 4.2. Rektorn ser till att lärarna ges möjlighet att arbeta med bedömningsfrågor